

มุมมองห้องเรียน

Take Peek at a Classroom Corner

กัลยา ปริญญาพร รัตนา พิฤศกานตเลิศ และ กนกวรรณ บุญมงคลวัฒน์

การจัดการเรียนรู้ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ Learning Management of German as a Foreign Language

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ตลอดจนการศึกษาวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความแตกต่างด้านภูมิหลังทางภาษาของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ภาษาจากภาษาแม่ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ ดังนั้นหลักการจัดการเรียนรู้ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศจึงให้ความสำคัญกับภาษา และความรู้ทางภาษาที่ผู้เรียนเรียนมาก่อนภาษาเยอรมันตลอดจนประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน โดยใช้หลักการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างภาษา ซึ่งใช้ได้กับการเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์และคำศัพท์ การให้ความสำคัญกับการฝึกอ่านและฟัง และการคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน โดยเลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจ และระดับความรู้ของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ รวมทั้งกลวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เรียนรู้จากภาษาอื่นมาช่วยในการเรียนรู้ภาษาใหม่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ / ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ / ภูมิหลังทางภาษาของผู้เรียน

Abstract

Learning management as well as research studies within the area of teaching German as a foreign language nowadays focus on the differences in the learners' language backgrounds. Learners have experiences from learning their mother tongue language, which is the important foundation for learning other languages. Thus, the principles of learning German as a foreign language give importance to languages and language knowledge that the learners gained before learning German and the learning experiences of the learners. The principle is based on a comparison of the similarities and differences of languages which can be used for learning structure and vocabulary. Focusing on reading and listening practices and addressing learners' interests, teachers should select content and activities according to learners' interests and learners' knowledge levels. This will hasten the learners to bring their background knowledge, experiences and learning strategies from other languages to understand a new language. All these elements will help the learners understand, learn quickly and effectively, and encourage lifelong learning among them.

KEYWORDS: LEARNING MANAGEMENT / GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE / LEARNERS' LANGUAGE BACKGROUND

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ตลอดจนการศึกษาวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในอดีตมักให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษา อาทิ แนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) แนวคิดไวยากรณ์สากล (Universal Grammar) แนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) และให้ความสนใจกับอิทธิพลของภาษาแม่ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาเยอรมัน แต่ในปัจจุบันนักการศึกษาให้ความสำคัญกับความแตกต่างด้านภูมิหลังทางภาษาของผู้เรียน กล่าวคือ ภูมิหลังทางภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ และช่วยให้สามารถเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น นายหวังเรียนภาษาจีนเป็นภาษาที่หนึ่ง (ภาษาแม่) หลังจากนั้นจึงเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

ภาษาที่สอง และเรียนภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศที่สามในเวลาต่อมา นายหวังสามารถเรียนภาษาเยอรมันได้ง่ายและรวดเร็วกว่านายฮองที่เรียนภาษาจีนเป็นภาษาที่หนึ่ง (ภาษาแม่) และเรียนภาษาเยอรมันเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้เนื่องจากนายหวังได้นำประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจากภาษาอังกฤษมาช่วยในการเรียนภาษาเยอรมัน (Neuner et al., 2009) นอกจากนี้ นักการศึกษายังให้ความสนใจกับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ภาษาและความสามารถในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองของแต่ละบุคคล

ในส่วนของการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยตาม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) เป็นการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษา

การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เฉพาะมนุษย์เท่านั้น เพราะมนุษย์มีความสามารถทางภาษาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และประสิทธิภาพของการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์

พรชูลี อาชวอรัง (2541) กล่าวถึงการได้มาซึ่งภาษาของมนุษย์ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ภาษานั้นเป็นความสามารถทางภาษาที่ติดตัวตั้งแต่กำเนิด เด็กมีความสามารถที่จะได้มาซึ่งภาษาด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครสอน ถ้าภาษานั้นเป็นภาษาแม่ และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการสื่อสารโต้ตอบเป็นประจำ การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ของเด็กนั้นจึงเป็นการเรียนรู้จากการได้ยินคนรอบข้าง แต่ละประโยคที่เด็กได้ยินจะสัมพันธ์กับกฎหลาย ๆ กฎร่วมกัน เพื่อกำหนดให้เป็นประโยคนั้น ๆ ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนภาษาที่สองนั้น คล้ายคลึงกับการเรียนภาษาที่หนึ่ง คือ เป็นหน่วยย่อยของการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล วัฒนธรรมของภาษาที่สอง การสร้างระบบทางภาษาศาสตร์ขึ้นใหม่เพื่อรองรับภาษาที่สอง การเรียนรู้เกี่ยวกับการสนทนาโต้ตอบและกระบวนการสื่อสารของภาษาที่สอง อย่างไรก็ตามลักษณะการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งนั้นยากกว่าการเรียนรู้ภาษาที่สอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนภาษาที่สองสามารถนำเอาการเรียนรู้จาก

ภาษาที่หนึ่งมาถ่ายโอนความหมายไปยังภาษาอีกภาษาหนึ่งได้

Neuner et al., (2009) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่ง การเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาที่สาม สรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งของมนุษย์เกิดจากความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เป็นการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษา เช่น สภาพแวดล้อมรอบตัวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วิธีการและขอบเขตของข้อมูลนำเข้า ส่วนการเรียนรู้ภาษาที่สองนั้น ผู้เรียนต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยการทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักรู้ถึงหลักการของภาษาก่อนที่จะพัฒนาทักษะทางภาษาให้คล่องแคล่วในภายหลัง ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และประสิทธิภาพของการเรียนรู้ภาษาที่สอง คือ **ปัจจัยด้านอารมณ์ ความรู้สึก** กล่าวคือ หากผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีความรู้สึกคุ้นเคยกับภาษาที่เรียนจะส่งผลให้การเรียนรู้ภาษานั้น ๆ มีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม หากผู้เรียนรู้สึกแปลกใหม่กับภาษาที่เรียน รู้สึกกลัวเมื่อต้องพูดหรือสอบ จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการเรียนลดลง **ปัจจัยด้านการรู้คิด** ผู้เรียนที่มีความตระหนักรู้ในภาษาและภาษาศาสตร์ รู้จักลักษณะการเรียนรู้ของตนเอง มีความรู้เรื่องกลวิธีการเรียนรู้ จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนได้ง่ายขึ้น และ **ปัจจัยด้านภาษาศาสตร์** ผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบของภาษาที่หนึ่ง จะสามารถพัฒนาต่อยอดในการเรียนภาษาที่สองได้ง่ายขึ้น

ปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวยังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สามด้วย (Krumm, Fandrych, Hufeisen, & Riemer, 2010) กล่าวคือ **ปัจจัยด้านอารมณ์ ความรู้สึก** ผู้เรียนที่เรียนภาษาที่สามมีจุดมุ่งหมายในการเรียนที่แน่นชัดกว่าเมื่อครั้งเรียนภาษาที่สอง เปิดกว้างและมีความเป็นตัวของตัวเองกับการเรียนภาษาต่างประเทศ เห็นว่ารูปแบบภาษาที่ถูกต้องไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุด สามารถหาวิธีการที่ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ใหม่ ส่วน **ปัจจัยด้านการรู้คิด** ผู้ที่เรียนภาษาที่สามมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านการใช้ภาษามากกว่าผู้ที่เรียนภาษาที่สอง สามารถพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เข้าใจหลักการของภาษา เรียนรู้วิธีวิเคราะห์หลักไวยากรณ์ นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีความรู้ด้านกลวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ี้จากการเรียนภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ภาษาที่สามได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ **ปัจจัยด้านภาษาศาสตร์** ผู้เรียนภาษาที่สามมีความรู้ความเข้าใจในระบบของภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง สามารถนำความรู้ี้มาพัฒนาต่อยอดในการเรียนภาษาที่สาม

หลักการการจัดการเรียนรู้ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

ผู้เรียนที่เรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทยส่วนใหญ่มักเรียนภาษาเยอรมันเป็นภาษาที่สาม โดยมีความรู้ทางภาษาและประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาจากภาษาไทย (ภาษาที่หนึ่ง) และภาษาอังกฤษ (ภาษาที่สอง) จากภูมิหลังทางภาษาของผู้เรียนดังกล่าวสามารถนำมาพัฒนาหลักการการจัดการเรียนรู้ภาษาเยอรมัน ตามข้อเสนอแนะของ Ballweg, Drumm, Hufeisen, Klippel, and Pilypaityte (2015) ดังนี้

1. การเปรียบเทียบและอภิปรายผลการเรียนรู้ หลักการนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการทางความคิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ภาษาเยอรมัน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยด้านการรู้คิดและปัจจัยด้านภาษาศาสตร์ หากผู้เรียนตระหนักรู้ในลักษณะเฉพาะของภาษาของตน และสามารถนำความรู้ทางภาษาและภาษาศาสตร์มาช่วยทำความเข้าใจโครงสร้างของภาษาที่เรียนรู้ใหม่ ก็จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างภาษาที่เรียน และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและมั่นใจ

ประเด็นเรื่องความคล้ายคลึงและแตกต่างของสองภาษาที่เรียนรู้นั้น เห็นได้จากเรื่องง่าย ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตั้งแต่แรก คือ การเรียนรู้ตัวเลข ตัวเลข 13-19 ในภาษาไทย เรียงจากหลักสิบไปหลักหน่วย เช่น 13 อ่านว่า สิบ-สาม เรียงจากหลักสิบก่อนหลักหน่วย ในขณะที่ภาษาเยอรมัน เลข 13-19 อ่านเรียงจากหลักหน่วยไปหลักสิบ เหมือนภาษาอังกฤษ เช่น เลข 13 ภาษาเยอรมัน คือ dreizehn คำว่า _zehn คือ สิบ และคำว่า drei คือ สาม แต่เมื่อเป็นเลข 20-90 ก็กลับใช้หลักการเดียวกันทั้งสามภาษา คือ อ่านหลักสิบก่อนแล้วตามด้วยหลักหน่วย เช่น เลข 20 ภาษาอังกฤษใช้ twenty ภาษาเยอรมันใช้ zwanzig และภาษาไทยใช้ ยี่สิบ ดังนั้น หากผู้เรียนใช้การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการเรียนรู้ภาษาเยอรมัน ก็จะช่วยให้เรียนรู้ถึงหลักการอ่านตัวเลขได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยด้านภาษาศาสตร์ หากผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในระบบของภาษาที่หนึ่ง และลักษณะร่วม (Interlanguage) ของระบบภาษาที่สองจะสามารถพัฒนาต่อยอดในการเรียนภาษาที่สาม ดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบการอ่านตัวเลขในภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน และภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ	ภาษาเยอรมัน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ภาษาเยอรมัน	ภาษาไทย
13 thir	drei	สาม	20 twen	zwan	ยี่
14 four	vier	สี่	30 thir	drei	สาม
15 fif	fünf	ห้า	40 for	vier	สี่
16 six	teen sech	สิบ หก	50 fif	ty fünf	ห้า สิบ
17 seven	sieb	เจ็ด	60 six	sech	หก
18 eigh	acht	แปด	70 seven	sieb	เจ็ด
19 nine	neun	เก้า	80 eigh	acht	แปด
			90 nine	neun	เก้า

การใช้หลักการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างภาษานี้ยังสามารถนำมาใช้ในการสอนคำนำหน้านามแบบชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะในภาษาเยอรมัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการใช้ คำนำหน้านามแบบชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะที่คล้ายคลึงกันกับภาษาอังกฤษ แต่แตกต่างกันที่รูปแบบของ คำศัพท์ กล่าวคือ คำนำหน้านามแบบไม่ชี้เฉพาะในภาษาอังกฤษใช้ a/an ขณะที่ภาษาเยอรมันใช้ ein และ eine ส่วนคำนำหน้านามแบบชี้เฉพาะในภาษาอังกฤษใช้ the ขณะที่ภาษาเยอรมันใช้ der, die, das และ die ในรูปพหูพจน์ ซึ่งแตกต่างกับภาษาไทย ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบการใช้คำนำหน้านามแบบชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะในภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน และภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ	ภาษาเยอรมัน	ภาษาไทย
This is a pen.	Das ist ein Stift.	นี่คือปากกา 1 ด้าม
The pen is red.	Der Stift ist rot.	ปากกาด้ามนี้สีแดง
This is a mouse.	Das ist eine Maus.	นี่คือเมาส์ 1 อัน
The mouse is small.	Die Maus ist klein.	เมาส์อันนี้เล็ก
This is a lighter.	Das ist ein Feuerzeug.	นี่คือไฟแช็ค 1 อัน
The lighter costs two euro.	Das Feuerzeug kostet zwei Euro.	ไฟแช็คอันนี้ราคา 2 ยูโร
The lighter costs two euro.	Das sind Briefmarken.	นี่คือแสตมป์
The stamps are nice.	Die Briefmarken sind schön.	แสตมป์เหล่านี้สวย

อย่างไรก็ตาม แม้การเรียนรู้ด้วยการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากระบบของภาษาแต่ละภาษาไม่ตรงกันทั้งหมด จึงอาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดได้ ดังนั้นผู้สอนควรเน้นจุดที่แตกต่างกันให้มาก เพื่อป้องกันการเลือกใช้คำผิดความหมาย และให้ข้อผิดพลาดเหล่านี้หมดไป เช่น การสอนคำศัพท์ที่สะกดเหมือนกันหรือคล้ายกันมาก จนผู้เรียนอาจเดาความหมายผิด เพราะเข้าใจว่ามาจากคำเดียวกัน ดังตาราง 3

ตาราง 3 คำศัพท์ภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษที่สะกดเหมือนกันหรือคล้ายกัน แต่ความหมายต่างกัน

ภาษาเยอรมัน	ความหมาย	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
das Gift	ยาพิษ	gift	ของขวัญ
die Art	วิธีการ ชนิด ประเภท	Art	ศิลปะ
der Kollege	เพื่อนร่วมงาน	college	โรงเรียน วิทยาลัย
bekommen	ได้รับ	become	กลายเป็น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักการเปรียบเทียบนี้ คือ การอภิปรายผลการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกการรู้คิด ผ่านการคิดพิจารณาถึงสิ่งที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ วิธีการที่ใช้ และผลที่ได้จากการเปรียบเทียบนี้ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และวิธีการเรียนรู้

2. การเสริมสร้างความเข้าใจ การเรียนรู้คำศัพท์และไวยากรณ์โดยใช้หลักการเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้น เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกใช้บริบทช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนได้ง่ายขึ้นเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ผู้สอนสามารถใช้ได้ โดยเฉพาะกับการสอนอ่านบทอ่านต่าง ๆ การตีความข้อเรื่อง การดูภาพประกอบ หรือการสังเกตคำที่สะกดคล้ายคลึงกับภาษาอังกฤษ ดังภาพ 1

ภาพ 1 บทอ่าน
ที่มา: Neuner (2012)

การให้ผู้เรียนอ่านบทอ่านและรวบรวมข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบุคคลในภาพ ดังภาพ 1 สิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลสำคัญดังกล่าวได้ คือ ภาพประกอบของบุคคลในเรื่อง ตัวเลขบอกวันเดือนปีเกิด อายุ ส่วนสูง คำที่คล้ายภาษาอังกฤษ เช่น Musik-music Spanien-spain, Tennis-tennis ตลอดจนความรู้เดิมเกี่ยวกับบุคคลนั้น ๆ

3. การคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ จึงมีความต้องการการเรียนรู้และความสนใจแตกต่างจากเมื่อเรียนภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยด้านอารมณ์ ความรู้สึก หากผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนจะส่งผลให้การเรียนรู้ภาษานั้น ๆ มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 3.2 ผู้เรียนมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นที่สามารถนำมาเชื่อมโยง และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่

3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ด้านการพูดและการเขียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้ในสถานการณ์จริง

3.4 เนื้อหาและสื่อการเรียนรู้หลากหลายเหมาะสมกับวัยและระดับความรู้ทางภาษาของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและผลิตเนื้อหาและสื่อสำหรับการเรียนรู้

4. การให้ความสำคัญกับการฝึกอ่านและฟัง ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลกได้จากการอ่านและฟัง เช่น อ่านข้อมูลต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต หนังสือหนังสือพิมพ์ ฯลฯ ฟังวิทยุ การสนทนาและดูโทรทัศน์ ดังนั้นการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศจึงให้ความสำคัญกับการฝึกผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่านและฟังสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันตั้งแต่ระยะแรก ๆ ที่เรียนภาษาเยอรมัน โดยเลือกบทอ่านที่มีสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบทอ่านได้ง่าย เช่น มีคำศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษ หรือเป็นภาษาสากลที่ผู้เรียนคุ้นเคย มีภาพประกอบ รวมทั้งหัวเรื่องที่ช่วยให้ผู้เรียนคาดเดาใจความสำคัญของเรื่องได้เนื้อหาเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนและผู้เรียนมีความรู้เดิมหรือประสบการณ์ในเรื่องนั้น นอกจากนี้การรู้ประเภทของบทอ่านและบทฟังก็มีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่าจะต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลอะไรบ้าง เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์หรือฟังข่าวต้องให้ความสำคัญกับชื่อคน ชื่อสถานที่ ช่วงเวลา การกระทำ และผลของการกระทำของบุคคลในข่าว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและฟังสามารถทำเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นก่อนอ่าน/ฟัง เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมมาช่วยในการทำความเข้าใจบทอ่าน/บทฟัง อาจเป็นความรู้เดิมทางภาษา วัฒนธรรม รวมทั้งกลวิธีวิธีการอ่าน/ฟังต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้จากภาษาแม่และภาษาต่างประเทศที่หนึ่ง โดยให้ผู้เรียนศึกษาหัวเรื่อง ดูภาพประกอบเพื่อให้สามารถคาดเดาใจความสำคัญของเรื่อง

ขั้นอ่าน/ฟัง ในขั้นแรกควรให้ผู้เรียนอ่านสรุปใจความสำคัญของเรื่อง โดยอาศัยภาพประกอบ การขีดเส้นใต้คำที่เป็นตัวเน้น ตัวเลข หรือสิ่งที่ผู้เรียนเข้าใจ เช่น คำศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษ หรือเป็นภาษาสากลที่คุ้นเคย ขั้นต่อไปเป็นการอ่านเพื่อจับใจความในรายละเอียด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของบทอ่าน และวัตถุประสงค์ในการอ่าน ส่วนการฟังนั้นให้ผู้เรียนสนใจคำศัพท์หรือข้อความสำคัญที่ผู้พูดย้ำหลายครั้ง และทำความเข้าใจคำศัพท์นั้น ๆ เพื่อที่จะสามารถเก็บข้อมูลสำคัญได้ครบถ้วน

ขั้นตอนคิดกระบวนการอ่าน/ฟัง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึง กลวิธีที่ใช้ในการอ่าน/ฟัง แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับกลวิธีการอ่าน/ฟังอื่น ๆ ที่ได้เรียนรู้จากภาษาอื่น ๆ และทดลองใช้กลวิธีใหม่นี้ในโอกาสต่อไป

ข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าหลักการให้ความสำคัญกับการฝึกอ่านและฟังนี้มีความสัมพันธ์กับหลักการคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน หลักการเสริมสร้างความเข้าใจ และหลักการเปรียบเทียบ กล่าวคือ การคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนด้วยการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสนใจ วัยและระดับความรู้ทางภาษาของผู้เรียน การเสริมสร้างความเข้าใจด้วยการนำกลวิธีการอ่านและฟังมาช่วยในการทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่อ่านและฟัง และการเปรียบเทียบคำศัพท์ที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาอังกฤษหรือภาษาสากลที่ผู้เรียนคุ้นเคยก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาสำคัญของสิ่งที่อ่าน/ฟัง

การให้ความสำคัญกับการฝึกอ่านและฟังจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างแรงจูงใจ และความภาคภูมิใจให้แก่ผู้เรียนที่สามารถอ่านและฟังสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันตั้งแต่ระยะแรก ๆ ที่เรียนภาษาเยอรมัน อีกทั้งเป็นการพัฒนาทักษะการอ่านและฟังให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยด้านอารมณ์ ความรู้สึก และปัจจัยด้านการรู้คิด หากผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีความรู้สึกคุ้นเคยกับภาษาที่เรียนจะส่งผลให้การเรียนรู้ภาษานั้น ๆ มีประสิทธิภาพ และการที่ผู้เรียนมีความรู้ด้านกลวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการเรียนภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง จะสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการเรียนรู้ภาษาที่สาม

บทสรุป

หลักการการจัดการเรียนรู้ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ควรให้ความสำคัญกับภูมิหลังทางภาษาของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ทางภาษา และประสบการณ์ การเรียนรู้ภาษาที่ได้จากการเรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ภาษาเยอรมัน โดยใช้หลักการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างภาษา ซึ่งใช้ได้กับการเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์ การให้ความสำคัญกับการฝึกอ่านและฟัง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน โดยเลือกตัวบทที่มีเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจ มีความรู้เดิมหรือประสบการณ์ในเรื่องนั้น มีคำศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษ หรือเป็นภาษาสากลที่ผู้เรียนคุ้นเคย รวมทั้งการนำกลวิธีการอ่านและฟังมาช่วยในการทำความเข้าใจกับเนื้อหาในตัวบท สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- พรชูลี อาชวอำรุง. (2541). *การเรียนรู้ภาษาที่สอง: ผลการวิจัยเอกสาร*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ภาษาต่างประเทศ

- Ballweg, S., Drumm, S., Hufeisen, B., Klippel, J., & Pilypaityte, L. (2015). *Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch?* München: Klett-Langenscheidt.
- Krumm, H., Fandrych, C., Hufeisen, B., & Riemer, C. (Hrsg.) (2010). *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein Internationales Handbuch*. Berlin; New York: Walter de Gruyter.
- Neuner, G., Hufeisen, B., Kursisa, A., Marx, N., Kotthan, U., & Erlenwein, S. (2009). *Deutsch als zweite Fremdsprache. Fernstudieneinheit*. Berlin und München: Langenscheidt Verlag.

.....

ผู้เขียน

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัลยา ปรีปัญญาพร** อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: kalaya_pa@yahoo.com
- อาจารย์รัตนา พิกุลกานตเลิศ** โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: rattana.M@chula.ac.th
- อาจารย์กนกวรรณ บุญมงคลวัฒน์** อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: k.toumsiri@gmail.com